

Верховний
Суд

Касаційний
господарський
суд

Правові позиції Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у господарських справах

Юрій Чумак

Суддя-спікер судової палати для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності
Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, кандидат юридичних наук

місто Київ, 29 жовтня 2021 року

Казначейський
господарський
суд

Банківська діяльність

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Незгода позичальника з умовою договору про нарахування та сплату винагороди, на стадії виконання, за відсутності зауважень щодо змісту та умов договору під час його укладення та підписання додаткових угод до договору, не є підставою для визначення умов договору такими що не підлягають виконанню під час вирішення спору про стягнення заборгованості за цим договором, оскільки суперечать принципам цивільного законодавства, а тому висновки судів першої та апеляційної інстанцій в цій частині є помилковими.

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 904/2073/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Крім того, суди попередніх інстанцій помилково ототожнювали передбачену умовами договору винагороду із змінюваною процентною ставкою та зазначили, що її формула має значну кількість змінних величин, з яких не можливо визначити точну суму або відсоток, які мають бути в подальшому сплачені та фактичну кінцеву сукупну вартість кредиту, а також не визначає максимальний розмір збільшення процентної ставки, що не відповідає частині шостій статті 1056-1 Цивільного кодексу України.

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 904/2073/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Ефективним способом захисту прав кредитора банку, який ліквідується, є саме розгляд спору про внесення змін до реєстру акцептованих вимог, в межах якого повинно розглядатися питання про наявність підстав для віднесення його вимог до певної черги. У цьому випадку факт неоскарження таким кредитором рішення правління банку про включення його до переліку пов'язаних з банком осіб не має юридичного значення.

Постанова КГС ВС від 21.04.2021 у справі № 910/14646/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Вирішуючи питання про пов'язаність особи з банком, суди мають досліджувати як докази не тільки рішення банку, а й ту інформацію і документи, які дозволили банку зробити висновок про пов'язаність і ухвалити відповідне рішення (тобто підстави ухвалення такого рішення банком).
- Пов'язаність осіб з банком визначається через системний юридичний та економічний аналіз структури власності банку та його операцій.

Постанова КГС ВС від 21.04.2021 у справі № 910/14646/19

Звернення іноземних судів із судовим дорученням
до іноземного суду або іншого компетентного
органу іноземної держави

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Кожна Договірна Держава може заявити, що суддя, незалежно від положень частини першої цієї статті, може постановити рішення, навіть якщо не надійшло жодного підтвердження про вручення або безпосередню доставку, у разі, якщо виконані всі наступні умови:
- а) документ було передано одним із способів, передбачених цією Конвенцією,
- б) з дати направлення документа сплинув термін, який суддя визначив як достатній для даної справи і який становить щонайменше шість місяців,
- с) не було отримано будь-якого підтвердження, незважаючи на всі розумні зусилля для отримання його через компетентні органи запитуваної Держави.

Постанова КГС ВС від 08.04.2021 у справі № 920/1396/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Положення Конвенції не допускають винесення судом рішення у справі до виконання певних умов у разі неявки саме відповідача, а не будь-якого іншого учасника провадження. Водночас, суд касаційної інстанції зауважує, що положення статті 15 Конвенції не передбачають порядку направлення процесуальних документів та не визначають коло осіб, яким ці документи направляються, а лише встановлює особливі заходи захисту відповідача - юридичної особи-нерезидента.

Постанова КГС ВС від 08.04.2021 у справі № 920/1396/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Відповідно до статті 367 Господарського процесуального кодексу України у разі якщо в процесі розгляду справи господарському суду необхідно вручити документи, отримати докази, провести окремі процесуальні дії на території іншої держави, господарський суд може звернутися з відповідним судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави (далі - іноземний суд) у порядку, встановленому цим Кодексом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Судове доручення надсилається у порядку, встановленому цим Кодексом або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а якщо міжнародний договір не укладено - Міністерству юстиції України, яке надсилає доручення Міністерству закордонних справ України для передачі дипломатичними каналами.

Постанова КГС ВС від 02.07.2021 у справі № 910/3386/18

Охорона та захист лісів

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Організація і забезпечення охорони та захисту лісів, які передбачають здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження та охорону лісів, зокрема, від незаконних рубок та інших пошкоджень, покладається на постійних лісокористувачів.
- Порушення вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених у сфері охорони, захисту та використання лісів, є підставою для покладення на постійного лісокористувача цивільно-правової відповідальності.

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- При цьому не важливо, хто конкретно здійснював незаконне вирубування дерев на ділянках лісу, наданих у постійне користування, оскільки визначальним є факт порушення постійним лісокористувачем встановлених правил лісокористування, що спричинило завдання державі збитків внаслідок незаконної рубки дерев третіми особами на підконтрольній постійному лісокористувачу ділянці лісу.

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Організація і забезпечення охорони та захисту лісів, яка передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження та охорону лісів, зокрема, від незаконних рубок та інших пошкоджень, покладається на постійних лісокористувачів. **Порушення вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених у сфері охорони, захисту та використання лісів, є підставою для покладення на постійного лісокористувача цивільно-правової відповідальності.**

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- При цьому, не важливо, хто конкретно здійснював незаконне вирубування дерев на ділянках лісу, наданих у постійне користування, оскільки визначальним є факт порушення постійним лісокористувачем встановлених правил лісокористування, що спричинило завдання державі збитків внаслідок незаконної рубки дерев третіми особами на підконтрольній постійному лісокористувачу ділянці лісу (аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 27.03.2018 у справі №909/1111/16).

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Судами першої та апеляційної інстанцій вірно зазначено, що відповідач - ДП "Коростишівський лісгосп АПК" у відповідності до вимог статті 17 Лісового кодексу України є постійним лісокористувачем, на якого чинним законодавством покладено обов'язок забезпечити охорону лісів на підвідомчій лісовому господарству території.
- Згідно статті 105 Лісового кодексу України особи, винні у порушенні лісового законодавства, зокрема у незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників, порушенні порядку заготівлі та вивезення деревини, порушенні інших вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених законодавством у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів, несуть встановлену законом дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність.

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 906/366/20

Виконавче провадження

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Підставою передачі даної справи № 904/1201/15 на розгляд Верховного Суду у складі об'єднаної палати Касаційного господарського суду визначено необхідність відступлення від висновку Верховного Суду, викладеного у постанові від 14.09.2020 у справі № 904/1202/15 щодо підвідомчості відкриття виконавчого провадження у спірних правовідносинах, що має визначатися не виходячи з розміру основного зобов'язання за кредитним договором, на виконання якого здійснюється стягнення за рахунок предмета іпотеки, а виходячи з вартості предмета застави за договором застави, укладеним на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

*Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі
№ 904/1201/15*

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- При цьому колегія суддів Верховного Суду погодилась з правовим висновком, викладеним у пункті 49 постанові Верховного Суду від 12.03.2018 у справі №910/14188/16, про те, що при пред'явленні виконавчого документа про звернення стягнення на предмет застави за договором застави, що належить на праві власності заставодавцю, на користь заставодержателя шляхом реалізації предмета застави з прилюдних торгів підвідомчість з виконання такого виконавчого документа органу державної виконавчої служби має визначатись виходячи саме із розміру основного зобов'язання за кредитним договором, виконання якого забезпечене і в рахунок задоволення вимог за яким здійснюється таке звернення, а не виходячи з вартості предмета застави за договором застави, укладеним на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

*Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі
№ 904/1201/15*

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- При пред'явленні виконавчого документа про звернення стягнення на предмет застави за договором застави, що належить на праві власності заставодавцю, на користь заставодержателя шляхом реалізації предмета застави з прилюдних торгів **підвідомчість** з виконання такого виконавчого документу органу державної виконавчої служби **має визначатись виходячи саме з розміру основного зобов'язання за кредитним договором**, виконання якого забезпечене і в рахунок задоволення вимог за яким здійснюється таке звернення, а не виходячи із вартості предмета застави за договором застави, укладеним на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

*Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі
№ 904/1201/15*

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- ОП КГС ВС відступила від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду від 12.03.2018 у справі № 910/14188/16 щодо того, що **визначення підвідомчості** з виконання виконавчого документу органу державної виконавчої служби має визначатись виходячи саме з розміру основного зобов'язання за кредитним договором, виконання якого забезпечене і в рахунок задоволення вимог за яким здійснюється таке звернення, а не виходячи із вартості предмета застави за договором застави, укладеним на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.

*Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі
№ 904/1201/15*

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Відповідно до частин першої та другої статті 24 Закону України «Про виконавче провадження» на стадії вирішення питання про відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника виконавець має дослідити цей критерій не в ракурсі фактичного знаходження майна у його (зазначеному стягувачем) місцезнаходженні, а саме для встановлення обставин наявності майна боржника на території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця, за формальними ознаками: по доданим стягувачем до заяви про примусове виконання рішення доказам місцезнаходження майна боржника на такій території.

Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Встановлення обставин фактичної наявності майна боржника у його місцезнаходженні (зазначеному стягувачем) (у тому числі і грошових коштів) відноситься до дій виконавця з розшуку майна боржника, які вчиняються у процесі здійснення виконавчого провадження після прийняття виконавчого документу до виконання та відкриття виконавчого провадження.

Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- За відсутності доданих стягувачем до заяви доказів знаходження майна боржника на території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця, у виконавця, який не має повноважень до відкриття виконавчого провадження вчиняти виконавчі дії, пов'язані з розшуком майна боржника, відсутні підстави приймати до виконання виконавчий документ за місцезнаходженням майна боржника.

Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Отже у виконавця є підстави для відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника лише за наявності документального підтвердження відомостей про наявність такого майна у межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця. Зокрема відомостей про відкриті на ім'я боржника рахунки в банках або інших фінансових установах, розташованих в межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби або у межах виконавчого округу приватного виконавця.

Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Сама лише констатація стягувачем у заяві про примусове виконання рішення про наявність у боржника певних рахунків у банківських та / або фінансових установах, розташованих в межах території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або у межах виконавчого округу приватного виконавця, за відсутності доданих до заяви доказів у підтвердження цих обставин, не є достатньою підставою для відкриття виконавчого провадження за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника.

Постанова ОП КГС ВС від 21.05.2021 у справі № 905/64/15

Недоговірні зобов'язання

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Договірний характер правовідносин виключає можливість застосування до них судом положень статті 1212 ЦК України.
- Нікчемність додаткових угод до основного договору (недійсних відповідно до закону) не означає відсутність між сторонами договірних відносин, адже відносини між ними врегульовані основним договором, тобто зобов'язання є договірними.
- У разі існування між сторонами договірних відносин, правовою підставою для задоволення вимог про стягнення надмірно сплачених коштів (коштів, сплачених за товар, який так і не було поставлено) є частина перша статті 670 ЦК України, а стаття 1212 ЦК України застосуванню до цих правовідносин не підлягає.

Постанова ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Стаття 1212 ЦК України регулює випадки набуття майна або його збереження без достатніх правових підстав.
- Загальна умова частини першої ст. 1212 ЦК України звужує застосування інституту безпідставного збагачення у зобов'язальних (договірних) відносинах. Набуття однією зі сторін зобов'язання майна за рахунок іншої сторони в порядку виконання договірної зобов'язання не вважається безпідставним.
- Таким чином, договірний характер правовідносин виключає можливість застосування до них судом положень ст. 1212 ЦК.
- У справі, що розглядається, нікчемними є додаткові угоди №2-5 до Договору. Нікчемність цих додаткових угод (недійсність відповідно до закону) не означає відсутність між сторонами договірних відносин, адже відносини між ними врегульовані Договором, тобто зобов'язання є договірними.

Постанова ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- У ст. 669 ЦК визначено, що кількість товару, що продається, встановлюється у договорі купівлі-продажу у відповідних одиницях виміру або грошовому вираженні. Відповідно до ч. 1 ст. 670 ЦК якщо продавець передав покупцеві меншу кількість товару, ніж це встановлено договором купівлі-продажу, покупець має право вимагати передання кількості товару, якої не вистачає, або відмовитися від переданого товару та його оплати, а якщо він оплачений, - вимагати повернення сплаченої за нього грошової суми.
- Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку про задоволення позовних вимог про стягнення з відповідача грошових коштів у розмірі 253 229,67 грн, сплачених Відділом за товар, який так і не був поставлений продавцем, хоча й припустилися при цьому помилкового мотивування щодо правових підстав для задоволення відповідної вимоги - застосувавши ст. 1212 ЦК замість ч. 1 ст. 670 ЦК.

Постанова ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- У постанові Великої Палати Верховного Суду від 04.12.2019 у справі 917/1739/17 зроблено висновок, що **правові підстави позову - це зазначена в позовній заяві нормативно-правова кваліфікація обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги.**
- При цьому незгода суду з наведеним у позовній заяві правовим обґрунтуванням щодо спірних правовідносин не є підставою для відмови у позові.
- Суди, з'ясувавши при розгляді справи, що сторона або інший учасник судового процесу на обґрунтування своїх вимог або заперечень послався не на ті норми права, що фактично регулюють спірні правовідносини, самостійно здійснює правильну правову кваліфікацію останніх та застосовує для прийняття рішення ті норми матеріального і процесуального права, предметом регулювання яких є відповідні правовідносини. Зазначення позивачем конкретної правової норми на обґрунтування позову не є визначальним при вирішенні судом питання про те, яким законом необхідно керуватися при вирішенні спору.

Постанова ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Саме на суд покладено обов'язок надати правову кваліфікацію відносинам сторін виходячи із фактів, установлених під час розгляду справи, та визначити, яка правова норма підлягає застосуванню для вирішення спору. **Самостійне застосування судом для прийняття рішення саме тих норм матеріального права, предметом регулювання яких є відповідні правовідносини, не призводить до зміни предмета позову та/або обраного позивачем способу захисту.**

Постанова ОП КГС ВС від 18.06.2021 у справі № 927/491/19

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Верховний Суд неодноразово зазначав, що основою для визначення орендної плати для земель державної і комунальної власності є нормативна грошова оцінка земель. Відповідно до частини 2 статті 20 і частини 3 статті 23 Закону України "Про оцінку земель" дані про нормативну грошову оцінку окремої земельної ділянки оформляються як витяг з технічної документації з нормативної грошової оцінки земель. Судом встановлено, що розмір заявлених позовних вимог ґрунтується на двох витягах з технічної документації з нормативної грошової оцінки земельної ділянки 1,4513 га.
- Отже, суд апеляційної інстанції, встановивши факт набуття відповідачем права власності на нерухоме майно, а також користування сформованою під нерухомістю земельною ділянкою без достатніх правових підстав, дійшов правомірного висновку про обґрунтованість позовних вимог.

Постанова КГС ВС від 15.09.2021 у справі № 922/3111/20

Матеріальний резерв

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- За змістом норм статей 526, 599, 611, 625 ЦК України чинне законодавство не пов`язує припинення зобов`язання з постановленням судового рішення чи відкриттям виконавчого провадження. Наявність судового рішення про стягнення суми боргу за договором, яке боржник не виконав, не припиняє правовідносин сторін цього договору, не звільняє боржника від відповідальності за невиконання грошового зобов`язання, у тому числі від відповідальності, передбаченої статтями 549, 550, 625 цього Кодексу та статтею 230 ГК України .

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- У цьому висновку Суд звертається до сталої правової позиції щодо відповідальності боржника за невиконання грошового зобов'язання за рішенням суду, яка викладена постанові Великої Палати Верховного Суду від 08.11.2019 у справі № 127/15672/16-ц (провадження № 14-254цс19) з посиланням на правову позицію Великої Палати Верховного Суду в постановках від 04.07.2018 у справі № 310/11534/13-ц (провадження № 14-154цс18) та від 04.06.2019 у справі № 916/190/18 (провадження № 12-302гс18).

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Отже частина друга статті 625 ЦК України передбачає цивільно-правову відповідальність за невиконання грошового зобов'язання, що застосовується також до правовідносин, що виникають у зв'язку з постачанням продукції до державного резерву відповідно до Закону України "Про державний матеріальний резерв" та правове регулювання яких охоплюється положеннями цього Закону.

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- З огляду на зміст позовних вимог, визначений Позивачем суб`єктний склад сторін у цій справі, Суд, надаючи правову кваліфікацію спірним правовідносинам та заявленим вимогам, доходить висновку, що **вимоги Позивача, які ґрунтуються на правових підставах, передбачених частиною другою статті 625 ЦК України, щодо виплат у зв`язку з невиконанням Відповідачем в повному обсязі протягом більш як п`ятнадцять років грошового зобов`язання за Генеральною угодою та Угодою, хоча і присудженого до стягнення за судовим рішенням про стягнення заборгованості з державного органу (Відповідача), постановленого на користь Позивача, відповідають наведеним ознакам приватноправових відносин, а тому мають приватноправовий характер.**

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Положення статті 5 Закону про гарантії до спірних правовідносин та до заявлених Позивачем вимог щодо стягнення спірних сум виплат у цій справі не застосовуються, оскільки передбачають інший характер та зміст вимог, суб`єктний склад сторін у спорі, вимагаючи тим самим окремого регулювання - в порядку іншого виду судочинства (адміністративного).

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Ні норми ЦК України, ні норми інших законодавчих актів не містять винятків або іншого порядку застосування позовної давності за вимогами про стягнення пені, зокрема на підставі частини чотирнадцятої статті 14 Закону України "Про державний матеріальний резерв", окрім тих, що передбачені пунктом 6 частини першої статті 268 ЦК України (позовна давність не поширюється на вимогу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву, стосовно виконання зобов'язань, що випливають із Закону України "Про державний матеріальний резерв"), однак які не поширюються на спірні правовідносини з огляду заявлення позовних вимог господарюючого суб'єкта (Позивача) до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву.

Постанова ОП КГС ВС від 19.03.2021 у справі № 910/17317/17

Земельні ділянки, що відносяться
до земель оборони

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- За змістом статей 38, 39 ЗК України до земель житлової та громадської забудови належать земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування. Використання земель житлової та громадської забудови здійснюється відповідно до генерального плану населеного пункту, іншої містобудівної документації, плану земельно-господарського устрою з дотриманням будівельних норм, державних стандартів і норм.

Постанова КГС ВС від 26.08.2020 у справі № 904/9761/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Згідно ж зі статтею 77 ЗК України землями оборони визнаються землі, надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України. Землі оборони можуть перебувати у державній та комунальній власності. Навколо військових та інших оборонних об'єктів у разі необхідності створюються захисні, охоронні та інші зони з особливими умовами користування. Порядок використання земель оборони встановлюється законом.

Постанова КГС ВС від 26.08.2020 у справі № 904/9761/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- За змістом частини 2 статті 14 Закону України "Про Збройні Сили України" земля, води, інші природні ресурси, а також майно, закріплені за військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями Збройних Сил України, є державною власністю, належать їм на праві оперативного управління.
- Відповідно до положень статей 83, 84 ЗК України землі, які належать на праві власності територіальним громадам сіл, селищ, міст, є комунальною власністю. У комунальній власності перебувають усі землі в межах населених пунктів, крім земель приватної та державної власності, а також земельні ділянки за їх межами, на яких розташовані об'єкти комунальної власності. У державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності. Право державної власності на землю набувається і реалізується державою в особі Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, державних органів приватизації відповідно до закону.

Постанова КГС ВС від 26.08.2020 у справі № 904/9761/17

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Отже, як правильно виходили суди, істотною передумовою для припинення права постійного користування землями оборони, які закріплені за структурними одиницями Збройних Сил України, та подальшої передачі таких ділянок у власність або у користування іншим особам, є прийняття Кабінетом Міністрів України відповідного рішення за поданням Міністерства оборони України.
- Земельні ділянки, що відносяться до земель оборони, знаходяться в управлінні та у користуванні Міністерства оборони України, а власником цих земель є держава в особі Кабінету Міністрів України, який розпоряджається відповідними земельними ділянками.

Постанова КГС ВС від 26.08.2020 у справі № 904/9761/17

Третейські суди

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Неповідомлення третейським судом належним чином особи, яка брала участь у справі, про місце та час третейського розгляду не є підставою для оскарження та скасування рішення третейського суду.
- Ані положеннями статей 349, 350 ГПК України, ані положеннями Закону не передбачено права господарського суду за результатами розгляду заяви про скасування рішення третейського суду змінювати присуджені до стягнення цим рішенням суми у разі зміни фактичного стану розрахунків між сторонами на час розгляду такої заяви.
- Питання щодо розміру заборгованості може бути вирішено під час примусового виконання рішення третейського суду в порядку Закону України "Про виконавче провадження".

Постанова КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 873/113/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Ані у статті 51 Закону, ані у статті 350 ГПК України не передбачено такої підстави для оскарження та скасування рішення третейського суду як неповідомлення належним чином особи, яка брала участь у справі, про місце та час третейського розгляду, оскільки зазначені положення визначають такою підставою вирішення третейським судом питання про права та обов'язки осіб, які не брали участі у справі.
- Якщо з матеріалів справи вбачається, що особа була учасником третейського розгляду, а також стороною договору, з якого виник спір, та, відповідно, третейського застереження, то положення названих норм до спірних правовідносин не застосовуються.

Постанова КГС ВС від 19.01.2021 у справі № 873/113/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Під час розгляду заяви про видачу виконавчого документа господарський суд не надає оцінки законності й обґрунтованості рішення третейського суду в цілому, а лише встановлює відсутність або наявність підстав для відмови у задоволенні заяви про видачу виконавчого документа, визначених статтею 56 Закону та статтею 355 ГПК України.

Постанова КГС ВС від 24.02.2021 у справі № 873/70/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

Справа перебуває на розгляді об'єднаної палати КГС ВС

- Колегія суддів, передаючи справу на розгляд ОП вважала за необхідне відступити від правового висновку у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного суду від 07.10.2020 у справі № 911/1803/19 стосовно того, що **Арбітражний суд не наділений компетенцією вирішення питання дійсності, чинності та виконуваності арбітражної угоди за статтею 2 Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік) та статті 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж"**.

Ухвала КГС ВС від 29.04.2021 у справі № 910/9841/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

Справа перебуває на розгляді об'єднаної палати КГС ВС

- У пункті 4.29 постанови від 07.10.2020 зі справи №911/1803/19 Верховний Суд зробив висновок, що приписами статті II Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік), статті 8 Закону №4002-XII, статті 226 ГПК України у разі подання позову до національного суду у правовідносинах з арбітражним застереженням саме на національний суд покладено обов'язок вирішення питання дійсності, чинності та виконуваності арбітражної угоди. Арбітражний суд не наділений компетенцією вирішення питання дійсності, чинності та виконуваності арбітражної угоди за статтею 2 Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 рік) та статті 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж".

Ухвала КГС ВС від 29.04.2021 у справі № 910/9841/20

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

Справа перебуває на розгляді об'єднаної палати КГС ВС

- На думку ж колегії суддів, обмеження особі юридичної можливості просити господарський суд вирішити спір про визнання недійсним арбітражного застереження не шкодить суті праву на доступ до правосуддя і є пропорційним визначеній меті, оскільки Законом №4002-XII, зокрема статтею 36 вказаного Закону, позивачу гарантовано право на подання національному (компетентному) суду всіх своїх заперечень щодо дійсності арбітражного застереження при вирішенні питання про надання дозволу на примусове виконання арбітражного рішення.
- У судовому засіданні 20.08.2021 колегія суддів ОП КГС вирішила звернутися до фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді для підготовки наукового висновку у справі № 910/9841/20, з питання: «Чи підлягає розгляду господарськими судами самостійна вимога щодо визнання недійсним арбітражного застереження (тобто чи може господарський суд розглядати спір щодо дійсності, чинності або виконаності арбітражної угоди якщо це є єдиною позовною вимогою)?»

Ухвала КГС ВС від 29.04.2021 у справі № 910/9841/20

Антимонополне та конкурентне законодавство

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Чинне законодавство не містить норм, які надавали б преюдиціального характеру рішенням та рекомендаціям АМК з інших справ і звільняли б органи АМК від обов'язку доказування обставин порушення та власних висновків у кожній справі.
- Рішення АМК з інших справ безпосередньо не містять фактичних даних щодо певних та конкретних обставин справи і мають похідний характер від первісних доказів, а тому й не можуть замінити їх.

*Постанова КГС ВС від 01.06.2021 у справі
№ 910/17310/19*

Верховний
Суд
Касаційний
господарський
суд

- Правовий аналіз приписів пунктів 23 та 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням АМК від 19.04.1994 № 5 (в редакції розпорядження АМК від 29.06.1998 № 169-р), свідчить про те, що рішення АМК має містити усі докази, якими обґрунтовуються його висновки.
- Водночас положення статті 40 Закону України "Про захист економічної конкуренції" та пункту 16 названих Правил стосовно прав осіб, які беруть (брали) участь у справі (зокрема, щодо наведення доказів) не обмежують цих осіб у наданні суду доказів, які раніше не були подані ними в процесі розгляду АМК справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

*Постанова КГС ВС від 08.06.2021 у справі
№ 910/21488/17*

Верховний
Суд

Касаційний
господарський
суд

Дякую за увагу!